

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ivo Pospíšila, soudkyně Lenky Kaniové a soudce Petra Pospíšila v právní věci žalobkyně: **N. S.**, zastoupena JUDr. et Mgr. Michaelou Marešovou Haškovcovou, LL.M., advokátkou se sídlem Ostrovského 253/3, Praha 5, proti žalovanému: **Ministerstvo financí**, se sídlem Letenská 525/15, Praha 1, o žalobě směřující proti postupu žalovaného ve věci nevypořádání dědických a vlastnických práv a náhrady za znárodnění domu, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2025, č. j. 3 A 138/2025 - 31,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Ustanovené zástupkyni žalobkyně advokátce JUDr. et Mgr. Michaele Marešové Haškovcové, LL.M. **se přiznává** odměna za zastupování žalobkyně v řízení o kasační stížnosti ve výši **15 210 Kč**, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

- I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně se žalobou podanou k Městskému soudu v Praze domáhala určení, že při znárodnění domu v ulici S. X, P., byla porušena práva prarodičů žalobkyně J. a M. K. a že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni finanční náhradu, kterou určí znalec podle hodnoty nemovitosti v době znárodnění valorizované k současnosti.

[2] Žalobkyně se původně s těmito nároky obrátila na žalovaného, který je posoudil jako žádost o finanční náhradu podle restitučních předpisů. Ve vyjádřeních ze dne 25. 6. 2025 a 7. 7. 2025 žalobkyni sdělil, že je neuznává. Žalobkyně neprokázala, že by její prarodiče vlastnili byt či část domu. Naopak z pozemkových knih a dalších podkladů vyplývá, že dům byl (již v roce 1929) ve spoluvlastnictví manželů P., v roce 1950 polovinu domu zdědila paní P. po svém manželovi a v roce 1953 dům přešel do vlastnictví státu jako odúmrt' po paní P.. Policejní přihláška prarodičů žalobkyně k jednomu z bytů v domě z roku 1929, v níž je uvedena poznámka „ve vlastním bytě“, pak nedokládá jejich vlastnické právo.

[3] Městský soud žalobu nyní napadeným usnesením odmítl podle § 68 písm. b) a § 46 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), neboť svou podstatou jde o soukromoprávní věc, k jejímuž projednání jsou příslušné soudy v občanském soudním řízení, nikoliv správní soudy. Žalobkyni pak poučil, že do jednoho měsíce od právní moci usnesení může podat žalobu podle části třetí zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), k Obvodnímu soudu pro Prahu 1.

[4] Konkrétně dospěl městský soud k závěru, že předmětem žaloby je finanční náhrada za údajně odňatý majetek, resp. za tvrzené protiprávní „znárodnění“ domu, v němž měli prarodiče žalobkyně vlastnit byt. Ačkoliv sama žalobkyně neuváděla, podle jakého právního předpisu se náhrady domáhá, žalovaný jej posoudil jako žádost podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích. V takových případech se podle zákona č. 231/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v mimosoudních rehabilitacích, mělo přiměřeně postupovat podle tehdejšího zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, který byl nahrazen v současnosti účinným zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „zákon o odpovědnosti státu“). Nároky na odškodnění podle tohoto zákona se považují za nároky soukromoprávní, k jejichž projednání jsou příslušné soudy v občanském soudním řízení, přičemž procesní podmínkou uplatnění nároku u soudu je jeho předběžné projednání u příslušného ministerstva. Jeho sdělení není správním rozhodnutím napadnutelným ve správním soudnictví (městský soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4637/2010, a usnesení bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 1992, sp. zn. 6 A 15/92).

II. Obsah kasační stížnosti, vyjádření žalovaného a replika žalobkyně

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla dne 2. 12. 2025 usnesení městského soudu kasační stížností, kterou na výzvu soudu doplnila podáním ze dne 12. 1. 2026. Uvedla, že usnesení napadá z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), d) a e) s. ř. s.

pokračování

[6] Stěžovatelka namítá, že městský soud ji měl před odmítnutím žaloby vyzvat podle § 37 odst. 5 s. ř. s. k odstranění vad žaloby, a to především k vyjasnění toho, vůči jakému konkrétnímu úkonu žalovaného žaloba směřuje (zda napadala rozhodnutí, zásah či nečinnost), a k úpravě petitu. Jinak řečeno, městský soud před odmítnutím žaloby nevyjasnil, jaký žalobní typ stěžovatelka uplatnila; přitom nešlo o situaci, kdy by případná úprava žaloby byla bezúčelná.

[7] Další kasační námitka se týká nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení. Městský soud totiž na jedné straně konstatuje, že žalovaný nevydal žádná rozhodnutí a že jde o stanoviska předběžné povahy, na druhé straně však odmítnutí žaloby opírá i o § 68 písm. b) s. ř. s., tedy o to, že jde o rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci. Tato nejasnost důvodu pro odmítnutí se pak promítá do posouzení, zda bylo namístě žalobu bez dalšího odmítnout, nebo zda soud neměl stěžovatelce poskytnout prostor právě i k vyjasnění toho, jakého typu ochrany podle soudního řádu správního se vlastně domáhá.

[8] Konečně má stěžovatelka za to, že řízení před městským soudem je stiženo procesní vadou, které vedla k vydání překvapivého rozhodnutí. Městský soud žalobu odmítl na základě klíčového závěru o soukromoprávní povaze věci, aniž by dal stěžovatelce prostor na takovou úvahu předem reagovat. S ohledem na to stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a vrátil věc městskému soudu k dalšímu řízení.

[9] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti zopakoval důvody, které jej vedly k tomu, že nevyhověl žádostem o finanční náhradu. Ztotožnil se se závěrem městského soudu, že v dané věci není dána příslušnost soudů ve správním soudnictví. Napadené usnesení považuje za zcela správné, řádně odůvodněné a obsahující poučení o věcně a místně příslušném soudu. Odkázal přitom na judikaturu Nejvyššího soudu, podle níž je postup podle zákona o odpovědnosti státu pouze předběžným projednáním, jeho výsledek není správním rozhodnutím, ale svou povahou odpovídá občanskoprávnímu jednání státu (rozsudek ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 30 Cdo 258/2015). To platí i v případě sdělení, kterým ministerstvo nepřiznává finanční náhradu za nemovitost, kterou nebylo možné vydat podle restitučních předpisů; nebyla-li náhrada přiznána, lze se jí domáhat žalobou podle § 79 o. s. ř. u obecného soudu státního orgánu, proti němuž žaloba směřuje (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 2002, sp. zn. 28 Cdo 1829/2001). Žalovaný rovněž namítl nedostatek aktivní legitimace, neboť stěžovatelka neprokázala své právní nástupnictví po prarodičích a neprokázala, že by nemovitost byla v jejich vlastnictví. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

[10] Stěžovatelka reagovala na vyjádření žalovaného replikou, v níž zopakovala a zdůraznila některé části kasační argumentace. Má nadále za to, že bylo namístě, aby ji městský soud jako právního laika vyzval k odstranění vad žaloby a před jejím odmítnutím vyjasnil, o jaký žalobní typ se vlastně jedná. Setrvala také na tvrzení, že argumentace městského soudu je vnitřně rozporná – není zřejmé, zda důvodem odmítnutí je to, že napadený úkon není rozhodnutím, nebo to, že věc spadá do pravomoci civilních soudů. Za takové situace výzva soudu nebyla bezpředmětná, jak tvrdí žalovaný. Také skutečnost, že žalovaný nevede žádný správní spis, jen dokresluje potřebu vyjasnit, o jaký typ soudní ochrany se v dané věci jedná. Pokud jde o argumentaci meritorní povahy,

pak pro ni podle stěžovatelky není v kasačním řízení prostor, neboť nyní jde toliko o posouzení zákonnosti odmítnutí žaloby.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána oprávněnou osobou a včas.

[12] Stěžovatelce bylo napadené usnesení doručeno již dne 24. 10. 2025, avšak dne 7. 11. 2025, tj. poslední den zákonné lhůty, podala Nejvyššímu správnímu soudu žádost o osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Tím se podle § 35 odst. 10 věty třetí s. ř. s. stavěla lhůta k podání kasační stížnosti. Kasační soud pak o žádosti i o návrhu rozhodl usnesením ze dne 28. 11. 2025, č. j. Na 170/2025-31, které nabylo právní moci dne 2. 12. 2025. Pokud stěžovatelka prostřednictvím ustanoveného zástupce podala stejného dne kasační stížnost, učinila tak v zákonem stanovené lhůtě.

[13] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[14] Kasační stížnost **není** důvodná.

[15] Nejvyšší správní soud připomíná, že je-li kasační stížností napadáno usnesení o odmítnutí návrhu, lze kasační stížnost podat pouze z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (srov. např. rozsudek NSS ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004-98). Uvedený důvod podání kasační stížnosti totiž v takovém případě „konzumuje“ i důvody kasační stížnosti jinak podřaditelné pod § 103 odst. 1 písm. a) až d) s. ř. s. (viz např. rozsudek NSS ze dne 9. 6. 2016, č. j. 9 As 47/2016-39).

[16] Podle § 2 s. ř. s. platí, že *[v]e správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon.*

[17] Podle § 46 odst. 2 s. ř. s. *[s]oud návrh odmítne také tehdy, domáhá-li se navrhovatel rozhodnutí ve sporu nebo v jiné právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, anebo domáhá-li se návrhem přezkoumání rozhodnutí, jímž správní orgán rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci. V usnesení o odmítnutí návrhu musí být navrhovatel poučen o tom, že do jednoho měsíce od právní moci usnesení může podat žalobu a ke kterému věcně příslušnému soudu.*

[18] Konečně podle § 68 odst. 1 písm. b) s. ř. s. je žaloba *nepřípustná také tehdy, jde-li o rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci, vydané v mezích zákonné pravomoci správního orgánu.*

pokračování

[19] Městský soud založil napadené usnesení na závěru, podle něhož se stěžovatelka domáhá ochrany ve věci, která je svou povahou soukromoprávní a k jejímuž projednání nejsou správní soudy příslušné. Tento závěr považuje kasační soud za zcela souladný s ustálenou judikaturou jak správních soudů, tak i soudů poskytujících ochranu právům v občanském soudním řízení, na niž městský soud odkázal. Kasační soud nepovažuje za nezbytné tuto judikaturu znovu opakovat, pouze k ní lze doplnit také usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 5. 2005, č. j. Na 12/2005-8, č. 671/2005 Sb. NSS, podle něhož mají nároky podle zákona o odpovědnosti státu soukromoprávní povahu a rozhoduje se o nich v občanském soudním řízení. V tomto rozhodnutí kasační soud vysvětlil, že takové pojetí odpovídá jak právní doktríně, tak praktické aplikaci tohoto zákona, a to včetně judikatury Ústavního soudu. Tomu „zrcadlově“ odpovídá i judikatura Nejvyššího soudu, podle níž předběžné posouzení nároku příslušnou organizační složkou státu je v podstatě občanskoprávní jednáním, které je toliko podmínkou uplatnění nároku před soudem (viz rozsudek sp. zn. 30 Cdo 258/2015). Jak již stěžovatelce také správně vysvětlil městský soud, na projednání žádostí o finanční náhrady vzniklé podle restitučních předpisů se přiměřeně použije právě zákon o odpovědnosti státu (§ 10 zákona č. 231/1991 Sb.).

[20] Nejvyšší správní soud proto úvahy městského soudu a z nich vyvozený závěr považuje za správné. Uvádí tak však toliko pro úplnost a jako východisko dalších úvah, neboť stěžovatelka v kasační stížnosti s nimi nikterak věcně nepolemizuje a soustředí se pouze na námitky týkající se nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení a na vady řízení. Tyto námitky však nejsou důvodné.

[21] Pokud jde o námitku nepřezkoumatelnosti, je třeba vyjít z toho, že zrušení rozhodnutí pro jeho nepřezkoumatelnost je vyhrazeno pouze těm nejzávažnějším vadám rozhodnutí, kdy pro nedostatek důvodů či pro nesrozumitelnost nelze rozhodnutí meritorně přezkoumat (srov. rozsudky NSS ze dne 17. 1. 2013, č. j. 1 Afs 92/2012 - 45, bod 28; nebo ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 337/2016 - 64, bod 74). Stěžovatelka dovozuje nesrozumitelnost závěrů městského soudu z toho, že na jedné straně sdělení žalovaného nepovažoval za rozhodnutí, avšak na straně druhé žalobu odmítl podle § 68 písm. b) s. ř. s., podle něhož je žaloba nepřípustná tehdy, je-li napadeno rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci. Stěžovatelce lze dát za pravdu potud, že městský soud v bodě 25 usnesení skutečně uvedl, že žalobu odmítl podle § 68 písm. b) za použití § 46 odst. 2 s. ř. s. Přitom § 68 písm. b) s. ř. s. skutečně míří na jinou situaci, než nastala v projednávaném případě, a to na případy, kdy je rozhodování v soukromoprávních věcech zákonem svěřeno správním orgánům. Jejich rozhodnutí jsou následně přezkoumatelná podle části páté o. s. ř., zatímco předběžné posouzení nároku podle zákona o odpovědnosti státu a sdělení příslušné organizační složky státu, jak již soud uvedl výše, nemá povahu správního rozhodnutí (jedná se o občanskoprávní jednání státu) a žalobu projednává civilní soud v řízení podle části třetí o. s. ř. Jestliže městský soud odkázal na § 68 písm. b) s. ř. s., jedná se sice o pochybení, nicméně toliko formálního charakteru, které nemá vliv na celkovou srozumitelnost usnesení, především pokud jde o závěr, že věc nepatří do pravomoci správních soudů. Městský soud pak správně stěžovatelku odkázal na tzv. obecný soud žalovaného, který by žalobu posoudil právě v řízení podle části třetí o. s. ř. Nesprávný odkaz na § 68 písm. b) s. ř. s. proto není takovou vadou, která by zakládala nepřezkoumatelnost napadeného usnesení.

[22] Stěžovatelka dále namítala vady řízení spočívající v tom, že ji městský soud nepoučil o správném žalobním typu a nedal jí možnost žalobu změnit. K tomu lze uvést, že výzva k odstranění vad žaloby by postrádala jakýkoliv smysl – ať už by ji stěžovatelka směřovala vůči rozhodnutí, nezákonnému zásahu či nečinnosti, nic by to nezměnilo na tom, že se jedná svou podstatou o věc soukromoprávní, resp. že žalovaný jednal nikoliv jako správní orgán, ale jako organizační složka státu v soukromoprávním vztahu. Městský soud se proto nedopustil pochybení, pokud stěžovatelku k takové změně žaloby nevyzýval.

[23] Poslední kasační námitka pak směřovala proti vadě řízení před městským soudem, který rozhodl, aniž by dal stěžovateli možnost se předem k odmítnutí žaloby vyjádřit. Napadené usnesení tak bylo podle stěžovatelky překvapivé.

[24] Nejvyšší správní soud zjistil ze spisu městského soudu, že ten skutečně před tím, než napadené usnesení vydal, nezaslal stěžovateli k případné replice vyjádření žalovaného. V něm přitom žalovaný výslovně namítl, že daná věc nespadá do příslušnosti správních soudů. Městský soud pochybil, jestliže toto vyjádření před svým rozhodnutím nezaslal stěžovateli a nedal jí možnost na ně reagovat.

[25] V kontradiktorním schématu řízení má soud povinnost doručit žalobu žalovanému a rovněž vyjádření žalovaného žalobci. Pakliže soud této povinnosti nedostojí, rozhodne o žalobě bez jednání a z obsahu vyjádření žalovaného ve svém rozhodnutí vychází, zatíží řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí (rozsudek NSS ze dne 27. 11. 2014, č. j. 4 As 208/2014 - 39). Soud je povinen doručit žalobci vyjádření žalovaného i tehdy, když má v úmyslu žalobu odmítnout, pakliže obsahem vyjádření žalovaného je i okolnost, pro kterou má být žaloba odmítnuta (rozsudek NSS ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Afs 5/2012 - 31).

[26] Současně však platí, že nikoliv každé procesní pochybení soudu má potenciál se odrazit v nezákonnosti jeho rozhodnutí a musí být důvodem pro jeho zrušení. Také Ústavní soud ve své judikatuře uvádí, že samotné porušení objektivních procesních pravidel ještě nemusí samo o sobě znamenat porušení práva na spravedlivý proces; tento účinek má teprve takové jejich porušení, jež by skutečně jednotlivce omezilo v některém konkrétním subjektivním procesním právu konat úkony, jež by byly způsobilé přivodit mu příznivější rozhodnutí ve věci samé (viz například nálezy ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 34/21, bod 39; ze dne 5. 8. 2009, sp. zn. I. ÚS 566/07; nebo ze dne 18. 10. 2011 sp. zn. IV. ÚS 1796/11). V daném případě by s ohledem na výše uvedené závěry týkající se „věcné“ správnosti a zákonnosti napadeného usnesení městského soudu jeho zrušení pro uvedenou procesní vadu nemohlo výsledek řízení o žalobě jakkoliv zvrátit. Jednalo se o procesní vadu, která neměla vliv na zákonnost napadeného usnesení. V této souvislosti pak lze znovu pouze podotknout, že stěžovatelka proti „věcné“ správnosti usnesení neuplatnila žádnou argumentaci ani v kasační stížnosti, tj. v okamžiku, kdy již byla s důvody odmítnutí seznámena.

IV. Závěr a náklady řízení

pokračování

[27] S ohledem na vše výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[28] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka ve věci neměla úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, žalovanému pak v souvislosti s tímto řízením žádné náklady mimo jeho běžnou úřední činnost nevznikly.

[29] Ustanovené advokátce soud přiznal odměnu za tři úkony právní služby spočívající v převzetí a přípravě zastoupení, sepsání kasační stížnosti a repliky k vyjádření žalovaného [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“)], za něž jí náleží odměna ve výši 3 x 4 620 Kč a paušální náhrada hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu) ve výši 3 x 450 Kč. Celkem tedy činí odměna ustanovené zástupkyně **15 210 Kč**. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. února 2026

Ivo Pospíšil
předseda senátu